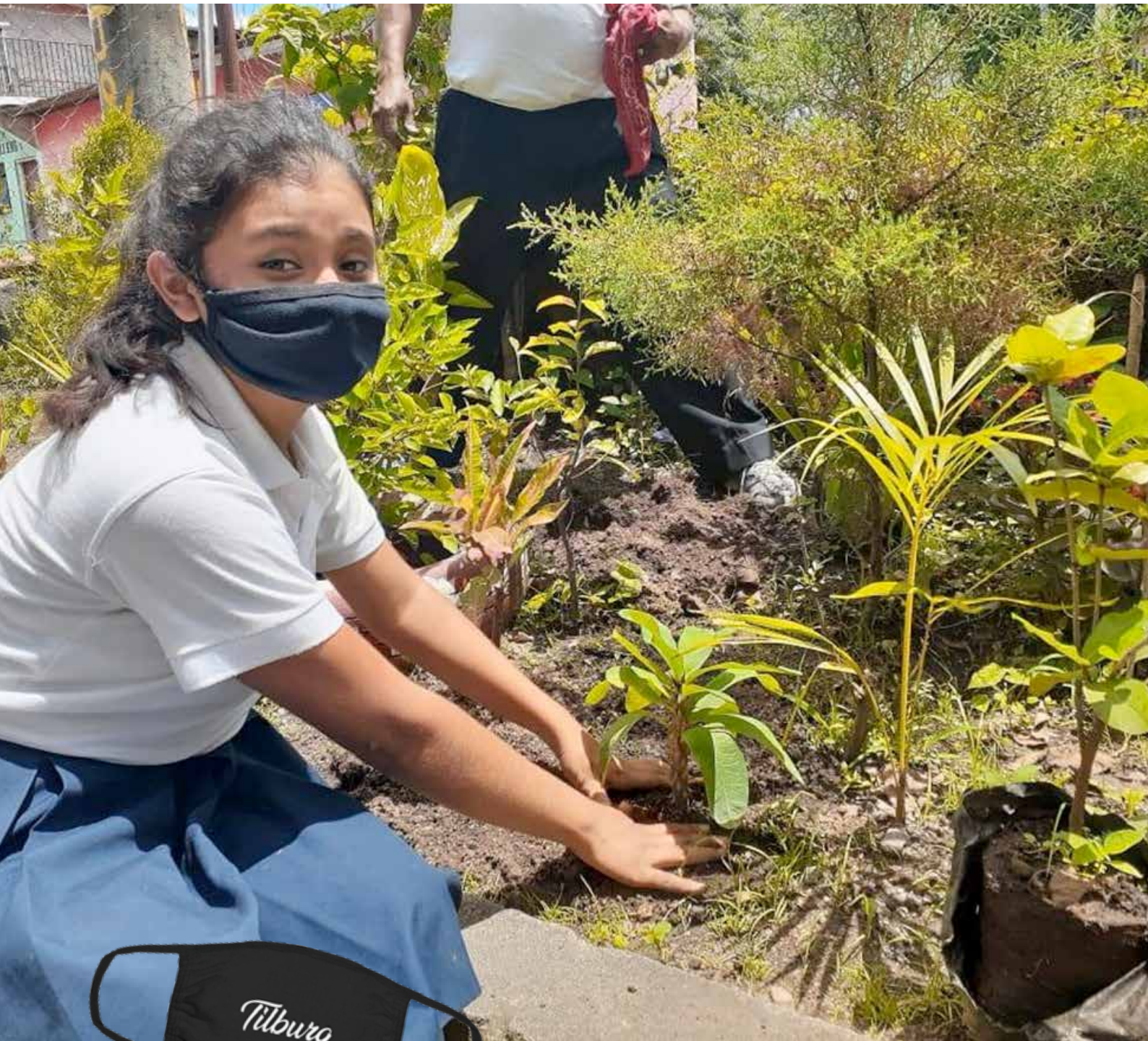

HÓMO NIO

informatieblad
TILBURG-MATAGALPA

- Nieuws uit Matagalpa • Regering Ortega voert aantal strenge wetten door •
- Vijf jaar Global Goals • Vlucht uit Nicaragua levert zilveren Nipkowschijf op •

COLOFON

REDACTIONEEL

¡Cómo No!, het informatieblad over de Stedenband, wordt uitgegeven door Amigos de Matagalpa van Stedenband Tilburg-Matagalpa. **¡Cómo No!** verschijnt drie maal per jaar met een oplage van 500 exemplaren en is ook te lezen op onze website, onder de tab Meer informatie. Voor een gratis abonnement kunt u zich wenden tot de Stedenband Tilburg-Matagalpa:

Adres: Beneluxlaan 74
5042 WS Tilburg
Tel: 013-5368706
E-mail: stedenband@tilburg-matagalpa.nl
Web: www.tilburg-matagalpa.nl
Bank: NL53 RABO 0170 2385 63 of
NL98 INGB 0002 7835 14
De Stedenband is geregistreerd bij ANBI (Algemeen Nut Beogende Instellingen).

Redactie

Marian van Stiphout
Toon Oomen
Miranda van der Klaauw
Herman Fitters
Louise Donjacour
Siska van Vliet

Vormgeving

HD ontwerp • Tilburg • www.hdontwerp.nl

Foto voorpagina

aandacht voor het milieu op scholen in Matagalpa - kind plant struikjes
foto: Facebook

Drukwerk

Drukkerij Mezclado

Afwerking

de Bundel

ISSN: 0920 2315

Een warme trui

In *De Vogelwachter*, de nieuwe film van Threes Anna, speelt Freek de Jonge een zonderlinge man die op een verlaten eiland in de Atlantische Oceaan in een strandhutje woont omringd door bij elkaar gejutte plastic troep (een commentaar op menselijke consumptiedrift?). In *Op 1* vertelde Freek dat hij voor een bepaalde scene in een enorm koudwaterbassin in een waterstudio in Brussel moest springen. Gelukkig was hij al wel wat gewend want hij neemt iedere ochtend een koude douche, zei hij. Stoer hoor! Zelf hou ik niet van koud badderen -zoals je verderop in dit nummer kunt lezen- dus daarmee ga ik geen energie besparen. Wel stel ik het 's morgens zoveel mogelijk uit om de verwarming aan te zetten. Even die winterkou in huis als je uit je warme bed komt vind ik wel lekker. Het doet me ook denken aan vroeger, toen we thuis alleen een kolenkachel hadden om het huis te verwarmen en het nogal wat voeten in aarde had voordat ie goed brandde. Je verwarming wat minder hoog, een warme trui aan, tja, het is waarschijnlijk slechts een druppel op een gloeiende plaat, maar toch ... Ook stoer, toch? Want door alle corona-aandacht zouden we bijna vergeten dat we een enorm klimaatprobleem hebben. Al zijn de gevolgen van de opwarming van de aarde vooral te voelen in landen die ver van ons bed liggen. In Nicaragua bijvoorbeeld, en in de rest van Midden-Amerika, waar Eta en Iota huishielden, twee orkanen die ons - en vooral de mensen daar - met de neus op de feiten drukken.

Marian

I N H O U D

Nieuws uit Matagalpa	Miranda van der Klaauw	3
Regering Ortega voert aantal omstreden nieuwe wetten door	Marian van Stiphout	5
Vijf jaar Global Goals		7
Vlucht uit Nicaragua levert Zilveren Nipkowschijf op	Herman Fitters	9
Training leerkrachten in Río Blanco succesvol	Toon Oomen	11
Een gesprek over koffie	Jan Vugts	13
Vuelta a Matagalpa	Gé Mooren	15
Wat een heerlijk land!	Feliz Schreurs	18
Nicaragua nu	Toon Oomen	19
Orkaan Iota teistert Nicaragua	Miranda van der Klaauw	20
Even terug in de tijd	Marian van Stiphout	22
Cocinas mejoradas		26
Programma Estación Biológica Agualí	Arjen Roersma	28
Dronken soep		30
Kort nieuws, Decemberactie		31
Dé foto van ¡Cómo No!	Mariet Bastiaansen	32

Nieuws uit Matagalpa

Ik had laatst app-contact met Janett Castillo, voorzitter van het Comité Mano Vuelta, onze partnerorganisatie. Ook mailde het Comité de plannen voor volgend jaar. We delen de informatie graag met onze lezers.

boompjes en struiken planten bij scholen
foto's: Facebook

'De politieke situatie blijft moeilijk. Volgend jaar is verkiezingsjaar en de regering bereidt nu diverse wetten voor. Een wet is gericht tegen cybercriminaliteit en dient om de media die kritisch zijn te kunnen aanpakken. Een andere wet gaat over het levenslang straffen van mensen die haat en geweld zaaien. En tot slot is er de wet die buitenlandse inmenging en financiering door buitenlandse organisaties in Nicaragua aan banden wil leggen. We hopen dat deze wet ons werk niet gaat belemmeren, maar er zullen wel meer controles komen.'

'De oppositie leek zich verenigd te hebben, maar de politieke partijen zijn nog steeds verdeeld en kunnen geen vuist maken. Ze worden ook tegengewerkt en (protest)bijeenkomsten zijn verboden. Helaas is er ook veel onzekerheid en geweld in het land, vooral op het platteland zijn bendes actief, maar ook in Matagalpa merken we het. Daarnaast is er het geweld tegen vrouwen dat lijkt te zijn toegenomen vanwege de COVID-pandemie. Dit jaar zijn al zestig vrouwen en zes meisjes vermoord, waarvan veertig procent in de relationele sfeer. De vrouwenbeweging vraagt hier aandacht voor, ook het Vrouwen netwerk Matagalpa, maar het machismo zit diep verankerd in onze cultuur.' >>>

'Temidden van dit alles werken we door met de scholen en met de bevolking. We organiseren workshops op scholen en we zijn bezig met het thema afval. Onder de leus **Reduce, Reutiliza y Recicla** (minder afval, afval hergebruiken en recyclen) werken we samen met de *Familias Especiales* aan bewustwording onder kinderen op scholen. Met een filmpje, begeleid door een flitsend popliedje, wordt door de *Familias Especiales* en het Comité aandacht gevraagd voor minder afval en wat je met afval kunt doen.'

Zie https://www.youtube.com/watch?v=fEU_oeHA5rU

'Voor 2021 hebben we de volgende plannen:

- doorgaan met het bevorderen van de onderwijskwaliteit op scholen en het tegengaan van kinderarbeid en schooluitval;
- doorgaan met de samenwerking tussen de *Pabo's* en de zusterscholen en als het kan een live werkbezoek voor kennisuitwisseling;
- doorgaan met onze inspanningen voor milieubescherming en klimaatadaptatie;
- oppakken van het project *Beste Idee* aan de universiteit UNAN, waar ondernemende studenten worden begeleid en gestimuleerd met geldprijzen voor het opzetten van een bedrijf;
- invulling geven aan de samenwerking tussen de school Solingalpa en het Beatrix College;
- ondersteunen van de koffieboeren, wie weet met de levering van Matagalpa-koffie aan Tilburg;
- als het kan stages en uitwisselingen van studenten begeleiden.'

'Veel groeten aan alle vrijwilligers in Tilburg, we denken veel aan jullie!'

samenstelling: **Miranda van der Klaauw**

//
**invulling
 geven aan de
 samenwerking
 tussen de
 school
 Solingalpa
 en het
 Beatrix College**
 //

FEMICIDIOS NICARAGUA

En SEPTIEMBRE de 2020
**10 mujeres y niñas
 fueron asesinadas de forma cruel**

Justina, 64 años	Eliza, 25 años
Rosa, 30 años	Erlinda, 45 años
L.Y.G.R 12 años	Isolda, 36 años
R.M.G.R, 10 años	Marcelina, 61 años
Adelina, 52 años	Y.D. 4 años

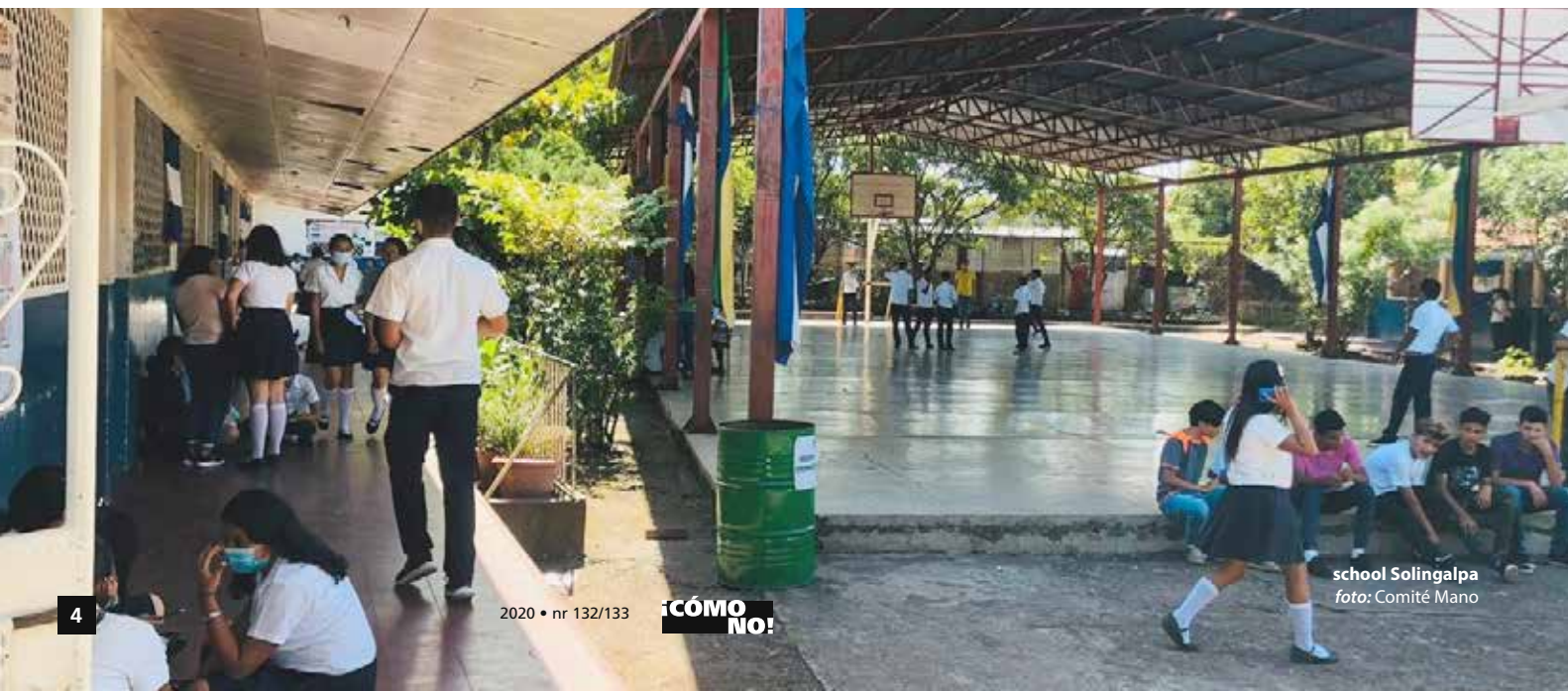
¡PAREN DE MATARNOS!

poster met namen en gegevens van vrouwen en meisjes die in september 2020 vermoord werden

overleg over projecten op scholen
 foto: Facebook

school Solingalpa
 foto: Comité Mano

Regering Ortega voert aantal omstreden nieuwe wetten door

Tegenstanders van het regime wordt het zwijgen opgelegd

De Nationale Assemblée van Nicaragua heeft op 16 oktober het veel bekritiseerde wetsvoorstel voor de 'regulatie van buitenlandse agenten' aangenomen. Twee dagen later is de wet van kracht geworden en gepubliceerd in het staatsblad *La Gaceta*. Deze wet -naar het voorbeeld van de Russische wet van 2012 inzake buitenlandse agenten en daarom ook wel 'wet Poetin' genoemd- bepaalt dat mensen en organisaties die actief zijn in Nicaragua en die goederen of fondsen ontvangen uit het buitenland zich als 'buitenlandse agent' moeten registreren bij het ministerie van Binnenlandse Zaken. De wet eist verder dat deze 'buitenlandse agenten' maandelijks verslag doen van bestedingen en ontvangsten van fondsen en goederen en vooraf toestemming vragen voor de ontvangst hiervan, waarbij ook de herkomst expliciet vermeld moet worden. Bovendien mogen zij niet deelnemen aan politieke activiteiten. Uitzonderingen gelden voor diplomaten, bedrijven, geaccrediteerde internationale humanitaire organisaties en mensen die pensioenen of financiële steun van familieleden ontvangen uit het buitenland. Hiermee blijft formele internationale samenwerking vanuit bijvoorbeeld ambassades, de VN en andere internationale humanitaire organisaties en ontwikkelingsbanken mogelijk. Maar voor ngo's en mensenrechtenorganisaties is deze wet zeer nadelig.

Dichtdraaien van internationale geldkraan

Door deze wet zou buitenlandse inmenging in binnenlandse politiek worden tegengegaan. Maar daarmee kan een strakke controle worden uitgeoefend op alles wat vanuit het buitenland Nicaragua binnenkomt. De wet is gericht op het dichtdraaien van de internationale geldkraan voor de politieke oppositie, maar ze drukt ook sectoren die al moeizaam aan hulp kwamen nog verder de clandestiniteit in. De bedoeling is dat op deze manier geen enkele financiële of materiële steun vanuit het buitenland de oppositionele groepen kan bereiken. Het is duidelijk de onderliggende bedoeling om zo de gehele oppositie droog te leggen.

Het is nog niet duidelijk en hoe deze wet het werk van onze en andere Stedenbanden gaat belemmeren, ook het Comité Mano Vuelta kan dat nog niet zeggen. Doch het is wel waarschijnlijk dat stedenbanden tussen Nederlandse en Nicaraguaanse steden ook met deze wet te maken krijgen. Indien er in de Nicaraguaanse zusterstad een organisatie, in welke vorm dan ook, bestaat om de samenwerking en eventuele kanalisering van fondsen of goederen te begeleiden of uit te voeren, dient deze organisatie zich dus vóór 18 december dit jaar te registreren. Zij zijn immers geen internationale humanitaire organisatie. Dat geldt ook voor organisaties die rechtstreeks steun krijgen via de stedenbanden. Ook hen beschouwt de wet als 'buitenlandse agenten'. Daarom moeten zij zich onderwerpen aan alle regels voortvloeiend uit de wet. Dit geldt overigens niet alleen voor organisaties maar ook voor personen die in Nicaragua fondsen of materialen uit het buitenland ontvangen. Natuurlijk blijven er manieren bestaan om degenen die onze steun het hardst nodig hebben te helpen, maar we zullen de mazen in de wet moeten opzoeken en extra voorzichtig moeten zijn de mensen die met ons samenwerken niet in gevaar te brengen. >>>

bespreking van het wetsvoorstel voor de 'regulatie van buitenlandse agenten' in de Nationale Assemblée, Managua, 5 oktober
foto: AFP

Cybercriminaliteit

Ook een ander wetsvoorstel voor een wet tegen cybercriminaliteit is onlangs door het Nicaraguaanse parlement aangenomen. Evenals de wet 'regulatie buitenlandse agenten' werd dit wetsvoorstel gedaan door 66 sandinistische parlementariërs waarmee een meerderheid al verzekerd was. Binnenkort zal ook deze wet in de staatskrant *La Gaceta* gepubliceerd worden en daarmee officieel van kracht worden.

Het wetsvoorstel tegen cybercriminaliteit houdt Nicaraguanen nog meer bezig dan de wet 'buitenlandse agenten', want vrijwel iedere Nicaraguaan zit op social media.

Hoewel de wet zich beroept op internationale wetgeving tegen cybermisdriven (zoals hacken en online fraude) beoogt de wet met een waslijst van verschillende soorten 'cybermisdriven' gevangenisstraffen op te leggen aan mensen en/of leden van organisaties, die zich schuldig maken aan 'het verspreiden van haat', 'opruiming' of 'fake news'. Uiteraard is het regime zelf de aanklager en rechter van wat onder 'opruimende berichten' en 'fake news' begrepen wordt.

Deze wet is vooral gericht op de controle van social media en de onafhankelijke pers. De bewoording van het wetsvoorstel laat voldoende ruimte voor de criminalisering van onafhankelijke journalisten en politiek activisme vanuit het buitenland. De wet is namelijk in dusdanig vage termen geschreven dat het als juridisch wapen tegen de vrijheid van meningsuiting en politieke participatie gebruikt kan worden. Zij biedt instrumenten aan de betreffende instanties om telefoons te tappen, computers te hacken en sociale netwerksites te controleren. De wet geeft echter niet precies aan voor welke misdriven toestemming voor politieonderzoek door de rechter goedgekeurd moet worden en ook niet wanneer mensen op de hoogte gesteld moeten worden van de

inbreuk die deze middelen doen op hun privacy. Zorgwekkend is vooral dat de wet exorbitant hoge straffen op wil leggen voor zaken die onder de persvrijheid en vrijheid van meningsuiting vallen. De onafhankelijke pers maakt zich dan ook ernstige zorgen over deze wet en heeft zich luid en duidelijk tegen de invoering van deze 'muilkorfwet' uitgesproken. En ook de gewone bevolking maakt zich zorgen want het is niet duidelijk in hoeverre de politie straks toegang kan krijgen tot alles wat iemand op social media post.

Ook is er sprake van het uitleveren van buitenlandse 'cybercriminelen' die acties tegen Nicaraguaanse burgers of overheidssites plegen (bijvoorbeeld de cyberaanvallen die ze van hackerscollectief Anonymous te verduren hebben gehad).

Met deze twee wetten probeert de regering van Daniel Ortega critici van het regime het zwijgen op te leggen. Helaas heeft de oproep van het Europees Parlement om sancties in te voeren tegen Nicaragua bij invoering van de controversiële wetten Ortega niet tegengehouden.

samenstelling: **Marian van Stiphout**
bronnen: *Trouw* en *Nica Nieuwsbrief* # 26
nieuwsbrief van de Steungroep Nicaragua.

“Met deze twee wetten probeert de regering van Daniel Ortega critici van het regime het zwijgen op te leggen.”

Vijf jaar Global Goals

De Global Goals waren jarig; ze zijn vijf jaar geleden in werking getreden als opvolgers van de Millenniumdoelen. Het doel van deze duurzame ontwikkelingsdoelen, zoals ze formeel heten, is een einde maken aan armoede, ongelijkheid en klimaatverandering. 'Voor een eerlijke en duurzame wereld in 2030' zo luidt de slogan van SDG Nederland (SDG is de Engelse afkorting van de doelen).

sjouwen bij Panta Rhei

De doelen gelden niet alleen voor de ontwikkelingslanden, zoals dat was bij de Millenniumdoelen, maar is een uitdaging voor alle landen die zijn aangesloten bij de Verenigde Naties. Veel problemen zijn immers grensoverschrijdend en ook in veel rijke landen zijn de kansen niet gelijk verdeeld en is productie en consumptie niet duurzaam.

Coronaproof fietstocht

De gemeente Tilburg heeft de doelen ook omarmd en vroeg aan de mondiale organisaties in Tilburg om hun projecten te presenteren om deze in het zonnetje te zetten. Maar het moest natuurlijk wel coronaproof. Zo kwamen we op het idee om een fietstocht te organiseren langs >>>

tentoonstelling bij de Armhoefse Akker

elektrospel bij sbo Zonnesteen

Global Goals doelschieten bij de Christoffelschool

2020 • nr 132/133

iCOMO
NO!

foto's: Frans Couwenberg,
Miranda van der Klaauw,
Saskia Peeters,
Tanja Davans,
Gé Mooren
en Corry Rath

cake proeven bij Broodje Aap & Linke Soep

Tanzaniaans waterspel

onze muurschilderingen, met verschillende opstappunten om de deelnemers goed te kunnen spreiden. Maar al snel daarna leek het ons nog leuker om dat samen met de andere mondiale organisaties in Tilburg¹ te doen. Dus het werd een Tour de Global Goals van dertien kilometer langs acht adressen waar de deelnemers informatie kregen, een spel konden doen of iets konden proeven. Het idee was leuk en de voorbereidingen en de uitvoering waren goed, maar de publiciteit liet te wensen over en daardoor kwamen er helaas weinig deelnemers. Omdat de opzet wel positief is ontvangen, hopen we de Tour volgend jaar opnieuw te organiseren. Als je nieuwsgierig bent naar de fietstocht kun je de *aftermovie* bekijken op de facebookpagina van Tilburg4GlobalGoals <https://www.facebook.com/Tilburg4GlobalGoals>

¹ Switch/ContourdeTwern, Tante Pollewoop/stichting Elimu Mount Elgon, Sierra Leone Youth Initiative, Stedenband Tilburg Same Tanzania, Stedenband Tilburg-Matagalpa, Kolektivo/New Balkan Wave en Broodje Aap & Linke Soep, Panta Rhei.

THE GLOBAL GOALS For Sustainable Development

een ontmoeting met koffieboontje in de Spoorzone

Vlucht uit Nicaragua levert Zilveren Nipkowschijf op

Stef Biemans' *Brieven aan Andalusië*

'Onze man' in Nicaragua, VPRO-programmamaker Stef Biemans filmde hoe hij met zijn vrouw en twee kinderen Nicaragua ontvluchtte, in Zuid-Spanje neerstreek en daar probeerde te aarden. Om zijn nieuwe toevluchtsoord te leren kennen -voor zijn inburgering dus- stelde Biemans per brief allerlei vragen aan bewoners. De Andalusiërs lazen hun antwoorden met graagte voor.

Stef Biemans
foto: internet

**“
Biemans en zijn
vrouw Audrey hebben
Nicaragua in 2019
moeten ontvluchten.”**

passagiers in een coupé tweede klas van een
Nicaraguaanse trein; 2 mei 1982
foto: La Prensa

Stedenbanders kennen Biemans al wat langer, met name van zijn film *Aqui no hay tren* (2001) en de series *Brieven uit Nicaragua* (2007-2014), *Amor met een snor* (2014) en *Metropolis* (2010-heden). In *Metropolis* wordt vaak vanuit Nicaragua bericht. Binnen Midden-Amerika hebben Nicaraguanen altijd bekend gestaan als heel open naar buitenlanders. Een ideaal filmland zogenoemd. Maar nu even niet, want in de huidige politieke crisis in Nicaragua is openheid ver te zoeken -want gevaarlijk.

Biemans handelsmerk is onomfloerst filmen, vanuit een persoonlijke, nuchtere Nederlandse kijk. Hierdoor ontmoet hij juist een opmerkelijke openheid bij zijn gesprekspartners. Ditmaal zijn handgeschreven brieven het vertrekpunt. Door de antwoorden van de Andalusiërs leert de kijker meer over deze prachtige streek en zijn kleurrijke bewoners.

Migrant de luxe

Maar in *Brieven aan Andalusië* speelt Biemans' echtgenote en hun onderlinge relatie ook een belangrijke rol. Dat maakt het super-persoonlijk. De serie laat dan ook met name zien wat het betekent om vluchteling te zijn. Je ziet hoe de communicatie met het thuisfront verloopt, hoe treurig de onvrijheid en onderdrukking in Nicaragua is en je voelt elke aflevering met hoeveel pijn in het hart Nicaragua is achtergelaten.

Biemans en zijn vrouw Audrey hebben Nicaragua in 2019 moeten ontvluchten. Veel van Audrey's vrienden zijn ook gevlucht -enkelen zijn gedood. Het geweld van president Ortega tegen de opstand was zo dichtbij gekomen dat ze halsoverkop 's nachts weg moesten.

Biemans is als Nederlandse journalist natuurlijk een 'migrant de luxe', die terugkeert naar zijn veilige Europa. Maar Audrey en de kinderen ontvluchten hun geboortegrond. Met name Audrey lijdt onder de verhuizing. Ze was chirurg in Nicaragua, maar mag in Spanje haar vak niet uitoefenen. Haar emoties zijn voor Stef soms moeilijk te volgen. Het zet hun huwelijk onder druk. >>>

Verblijfsvergunning

Waarom naar Spanje gevlucht, kun je je afvragen. Ze hadden natuurlijk voor Nederland kunnen kiezen, Biemans' geboortegrond. In Spanje heeft Audrey simpelweg meer kans op een verblijfsvergunning. Geen stroperige procedures zoals in Nederland. Ook de taal en cultuur speelde een rol bij die beslissing. Daarnaast wilde Biemans eigenlijk al langer een serie maken over de relatie tussen Latijns-Amerika en Spanje als voormalig kolonisator.

In een van de afleveringen zien we hoe Audrey en Stef samen haar verblijfsvergunning aanvragen. Audrey voelt zich beoordeeld of ze wel goed genoeg is om te worden toegelaten, een vernederend gevoel dat Biemans later terug hoort van een Senegalese vluchteling. Audrey gaat gebukt onder heimwee en schuldgevoel over haar vlucht. Het verschil in beleving over de gedwongen verhuizing komt naar voren als Stef en Audrey elkaar een brief schrijven -en ook voorlezen.

Daarna besluit Stef meer mensen in hun nieuwe dorp aan te schrijven. De jonge docente, de sportleraar, de lokale visser, de vluchteling. Hij stelt vragen variërend van 'Wie is de beste bakker?' tot 'Zijn vreemdelingen hier welkom?' en vragen over flamenco, Franco en de relatie met de oud-koloniën in Latijns-Amerika. De mensen klinken allemaal vereerd. Vluchteling Howard uit Liberia, die op straat papieren zakdoekjes verkoopt, leest zijn antwoordbrief gedragen voor. Hij voelt zich duidelijk serieus genomen met zijn eigen oorlogs- en vluchtverhaal.

Biemans' winnende serie is niet alleen maar een origineel format. De Nipkowschijf, de meest prestigieuze televisieprijs van Nederland, heeft in 2020 authenticiteit en maatschappelijke betekenis beloofd. Laten we hopen dat er vanaf 2021, wanneer het gezin Biemans terugkeert naar een herboren Nicaragua, er nog meer klasse-verslagen zullen volgen. Het land verdient het.

Herman Fitters

Brieven aan Andalusië -en ander werk van Stef Biemans- is terug te vinden op Youtube, zoekterm: **Letters to Andalusia**. Voor bovenstaand artikel is gebruik gemaakt van stukken in dagblad *Trouw* in 2019 en 2020.

Stef overhandigt brieven aan Andalusiërs

Stef en Audrey
foto's: internet

***Aqui no hay tren* (Hier is geen trein) is een documentaire van Stef Biemans uit 2001 onder productie van Kees Ryninks en Carmen Cobos en met muziek van Luis Enrique Mejía Godoy. De film neemt je mee naar plaatsen in Nicaragua waar ooit een trein reed. Stef Biemans neemt zijn vader Johan, die woont en werkt in Nicaragua, mee op een tocht langs de verdwenen treinrails van Nicaragua. Sinds 1993 rijdt er in het Midden-Amerikaanse land, na een besluit van de regering, niet één trein meer. Alles wat is overgebleven zijn de voormalige stationsgebouwen en de mensen die ooit bij het spoor werkten. Ze vertellen welk werk ze verrichtten, waar de trein precies reed en hoe hij er uitzag. 'Wil je echt weten hoe de trein eruitzag? Het was een lange hut met ramen', vertelt een van de ex-werknemers. Stef Biemans en zijn vader komen op hun nostalgische tocht ook veel mensen tegen en ongewone verhalen, zoals het echtpaar dat reeds tweeënzestig jaar is getrouwd en tweeëntwintig kinderen heeft.**

Training leerkrachten in Río Blanco succesvol

Voor de zesde keer is er een groep leerkrachten getraind in de strijd tegen schooluitval en kinderarbeid, ditmaal in Río Blanco, een veraf gelegen dorp in het departement Matagalpa. Zo'n training wordt gefaciliteerd door de Stedenband Tilburg-Matagalpa.

leerkrachten maken maskers om kinderen te verleiden naar school te komen
foto: Comité Mano Vuelta

De maandelijkse bijeenkomsten hebben tot doel de dertig leerkrachten van tien basisscholen uit de wijde omgeving instrumenten in handen te geven die schooluitval en kinderarbeid tegengaan en die de kwaliteit van het onderwijs verbeteren. We behandelen vier modules:

- (a) hoe komt het dat Nicaraguaanse kinderen niet (meer) naar school gaan?;
- (b) taalontwikkeling bij leren;
- (c) communicatieve vaardigheden en gemeenschapsopbouw en
- (d) vredesopvoeding, hoe om te gaan met conflicten.

De cursus of training was een groot succes -zo bleek bij de beoordeling: iedereen slaagde voor de eindtoets (een presentatie van de kansen en uitdagingen in de eigen school).

Na een jaar werd een eindevaluatie gehouden om te kijken of deze training juist in de praktijk effect heeft gehad. Er waren leerkrachten van vier scholen aanwezig, alsook een ambtenaar van het ministerie en een vakbondsvertegenwoordiger. Het bleek dat de aangeleerde strategieën alle jongens en meisjes op school hielden. Verbinding zoeken en vinden met de dorpsgemeenschap, deelname van ouders stimuleren bij schoolactiviteiten, het opzetten van ludieke activiteiten met leerlingen (spelletjes, wedstrijden,

ook in de buitenlucht) maakten deel uit van die strategieën. Daarnaast was er (veel) aandacht voor het gebruik van ICT (gsm, whatsapp, presentatie van video's), zelfstudie, kenniscompetities, teken- en schilderwedstrijden. Voor ouders waren er ook lezingen door het ministerie van Gezondheid (MINSa). Het is een veelheid aan educatieve activiteiten, waarbij de 'school voor ouders', de 'trein van blijdschap' (zeer geliefd onder de leerlingen), educatieve kampen en recreatieve middagen zeker niet onvermeld kunnen blijven. Tijdens de evaluatie uitten de aanwezige leerkrachten hun groot plezier bij het toepassen van wat ze aan kennis toegevoegd gekregen hadden. Ze spraken hun dank uit aan het Comité Mano Vuelta en aan de Stedenband die deze bijscholing mogelijk hadden gemaakt. Ze hopen dat zulke trainingen herhaald kunnen worden -uiteraard met steun vanuit Tilburg. >>>

Verbeteringen ondanks de problemen

Het valt op dat ondanks de problemen die zich voordoen, het enthousiasme en het plezier om het geleerde in praktijk te brengen groot zijn. Ook tonen de leerkrachten een sterke wil om oplossingen te zoeken, vaak in samenwerking met de ouders en vertegenwoordigers van verschillende organisaties. De statistieken waarin de cijfers van schooluitval staan, tonen aan dat er verbeteringen zijn in het deelnemen aan het onderwijs. Toch is er een afname te constateren en die wordt veroorzaakt door migratie van gezinnen die op zoek zijn naar werk. Hiervoor worden 'onderwijsbruggen' gebouwd: andere scholen vangen kinderen op die vanwege de koffiepluk naar elders verhuizen. De COVID-19 pandemie zorgt nu voor onregelmatig schoolbezoek. Men probeert de pandemie het hoofd te bieden door een protocol in werk te stellen dat de ministeries van Gezondheid en Onderwijs opgesteld hebben in samenwerking met de onderwijsgemeenschap en diverse instanties.

Wat heeft de training opgeleverd?

Het is een hele opsomming. Wat betreft de leerlingen: grotere deelname vergeleken met andere schooljaren, grotere betrokkenheid bij diverse activiteiten, hoger bewustzijn inzake zorg en toepassing van hygiëne en veiligheid. Wat betreft de ouders: een betere communicatie met de ouders, een grotere betrokkenheid en bewustwording omtrent het belang van onderwijs -ten koste van kinderarbeid, grotere deelname van ouders aan ouderbijeenkomsten en 'scholen voor ouders'. Wat betreft het dorp en omgeving: betere relaties met gemeenschapsleiders, het ministerie van Gezondheid, de politie en lokale bedrijven. Kortom: een zeer positief resultaat, dat een herhaling van dergelijke training zeer de moeite waard maakt.

Waar loopt men tegenaan?

Rio Blanco is een dorp met een streekfunctie, het bedient de (zeer) wijde omgeving. Dat is onder meer de reden dat er slechts vier scholen vertegenwoordigd waren bij de evaluatie. De zes andere komen van erg afgelegen plattelandsgebieden. En alles heeft ook met geld te maken (transport, eten, drinken, overnachting). Ook zijn factoren als ziekte -eigen aan de tijd van het jaar-, moeilijk over te steken rivieren en -niet te onderschatten- migratie. Nu speelt COVID-19 ook nog een rol. De angst voor besmetting van hun kinderen is groot bij de ouders. Er werden huis-aan-huis-bezoeken afgelegd om het protocol en de maatregelen uit te leggen. De scholen werden voorzien van handschoenen, alcohol, zeep, gel om de handen te reinigen en ook werd de eis afstand te houden gehandhaafd. Men werkte met een gids via WhatsApp, dat wil zeggen dat scholen niet dicht gingen.

De uitdagingen

De grootste uitdaging is het blijven toepassen van wat men geleerd heeft in de training: gesprekken met ouders continueren, projecten uitwerken om moeilijkheden te trotseren met hulp van studie, assertieve communicatie tussen leerlingen, leerkrachten, ouders en de gemeenschap. Ook het inzetten van recreatieve, motiverende werkvormen en het doen van huisbezoeken horen daarbij. Zo ook het verzamelen van educatief materiaal met gebruikmaking van diverse methoden, activiteiten, beurzen, loterijen, donaties en natuurlijk het blijven volgen van het gezondheidsprotocol.

Conclusie

Geconcludeerd kan worden dat deze training succesvol is geweest, te meer aangezien in de evaluatie na meer dan een jaar -vanwege de pandemie- de aangeleerde strategieën nog steeds overtuigend zijn en verantwoordelijk blijven voor het doorgaan van de houdbaarheid van dit project. Door de aanwezigheid van vertegenwoordigers van het ministerie, de onderwijsvakbond Anden en de gemeente maakt monitoring en bundeling van inspanningen mogelijk.

Matagalpa, **Dr. Franklin René Rizo Fuentes**

vertaling: **Josine Thomassen**

bewerking: **Toon Oomen**

Wil je een volgende fase van dit project steunen en daarmee kinderarbeid in de regio Matagalpa helpen tegengaan?

**Maak dan je bijdrage over op bankrekening
NL53 RABO 0170 2385 63
tnv Stichting Stedenband Tilburg-Matagalpa
ovv kinderarbeid
Namens ons en onze partners hartelijk
dank!**

'Je kunt er geen peil meer op trekken'

Een gesprek over koffie

In 2006 en 2008 organiseerde ik vanuit mijn bedrijf, Bureau Ver(?)antwoord, een koffiereis naar Nicaragua. Ik verzorgde in Nederland de werving van deelnemers en de voorbereiding en Arjen Roersma van Matagalpa Tours ving de reizigers op op de luchthaven van Managua en begeleidde hen gedurende de drie weken in Nicaragua. Nu zoveel jaren later zijn we beide nog steeds meer dan alleen maar een koffiedrinker. Arjen is naast mede-eigenaar van Matagalpa Tours ook koffieboer en ik ben nog steeds lid van de koffiewerkgroep van de Stedenband. In een Hilversumse koffiezaak ontmoetten we elkaar en onder het genot van een kopje koffie spraken we over koffie en het klimaat.

"Hij is zeker geen doorsnee koffieboer in Nicaragua."

Maracaturra wint cup of excellence
foto: Bonacci Coffee uit Melbourne, Australië

Arjen is zo'n jaar of tien bezig met de koffieteelt. Hij is zeker geen doorsnee koffieboer in Nicaragua. Hij is een Nederlander die, zoals wel vaker voorkomt, verliefd werd op Nicaragua en op een Nicaraguaanse. Hij woonde tot medio 2018 het grootste gedeelte van het jaar in het centrum van Matagalpa en besteedde zijn tijd vooral aan zijn bedrijf Matagalpa Tours. Hij ging toen eens of enkele keren per week 'naar boven' naar zijn *finca* (boerderij) La Orquídea om daar te werken. In augustus 2018 vertrok hij met zijn gezin naar Costa Rica. Vanuit daar kon hij nog een aantal keer een groep Nederlandse toeristen begeleiden bij reizen in Latijns-Amerika. Maar door corona is het toerisme volledig ingestort en in augustus van dit jaar is hij met vrouw en dochter naar Nederland gekomen.

Oogstperiode

Arjen heeft zo'n vier hectare met koffiestruiken in het natuureservaat Cerro El Arenal in de comarca Aranjuez gelegen op zo'n 1400 meter hoogte tussen Matagalpa en Jinotega. Voor koffie geldt in het algemeen dat hoe hoger de koffie wordt verbouwd hoe beter dat is omdat het hoger gemiddeld genomen wat kouder is en hierdoor de koffie langzamer rijpt. Arjen werkt vooral met de variëteit Maracaturra. Met deze soort werd hij onlangs tweede van Nicaragua in de jaarlijkse wedstrijd Cup of Excellence.

Als ik hem vraag of het weer in de loop van de tien jaren dat hij nu koffie oogst veranderd is antwoordt hij: 'Je kunt er geen peil meer op trekken'. Hierdoor is er geen sprake meer van een oogstperiode van bijvoorbeeld drie maanden waarin je meerdere malen de struiken langs gaat om de rijpe bessen te plukken. Door het grilligere karakter van het weer rijpen de koffiebesen niet gelijkmatig en kun je te maken krijgen met grote verliezen.

'Als het op het verkeerde moment enkele weken extreem hard regent dan barsten de koffiebesen massaal open doordat ze al dat regenwater opnemen en dan vallen de bonen op de grond. Het lukt je dan niet om op tijd al die zeer snel rijp wordende koffiebesen te laten plukken. Of de koffiestruiken staan op zeer verschillende momenten in bloei en vervolgens zijn in verschillende maanden van het jaar een deel van je bessen rijp om geplukt te worden. Maar soms zijn er dat zo weinig dat het niet de moeite loont om die rijpe bessen te gaan plukken.'

Ontbossen

Ook is het de afgelopen decennia geleidelijk aan warmer geworden in Nicaragua. Hierdoor wordt het in de lager gelegen gebieden waar tot een tiental jaren terug nog prima koffie te verbouwen was steeds moeilijker om koffie te verbouwen. Wat je dan ziet is dat boeren stukken hoger gelegen land >>>

vogelvriendelijke koffieplantage Los Quetzales
foto's: Arjen Roersma

gaan ontbossen. Zo draagt de temperatuurstijging bij aan verdergaande ontbossing.

Een ander gevolg van de verandering van het klimaat is dat boeren op zoek moeten naar nieuwe soorten koffie die beter gedijen onder de nieuwe 'normale' weersomstandigheden. Hierbij komen ze soms uit bij soorten die uit het laboratorium komen en daarmee worden ze ook afhankelijk van die soorten. Ze kunnen dan niet meer, zoals ze voorheen gewend waren, zelf zaden voor nieuwe koffiestruiken winnen van hun eigen struiken.

Hierdoor worden kleine koffieboeren minder onafhankelijk. Vandaar dat het Estación Biológica Aquali zich in de toekomst ook wil gaan inzetten met de vorming van een zadenbank en met het kweken van traditionele planten om deze dan met kleine boeren te kunnen delen. Dit biologisch station op de hellingen van de berg Apante is opgezet door Arjen en een aantal medewerkers van Matagalpa Tours toen het toerisme in Nicaragua vanaf medio 2018 stilviel (zie elders in dit blad).

Jan Vugts

De koffieboeren van de UCA San Ramón worden door de coöperatie geïnformeerd over de huidige klimaatproblemen en de invloed daarvan op de koffieteelt. Daarnaast worden ze getraind over het omgaan met de klimaatveranderingen en ontvangen ze, indien nodig, middelen en materialen om maatregelen te treffen. Bijvoorbeeld om uitdroging van de plantages tegen te gaan en om overtollig water op te vangen. Met deze aanpak hopen ze nog lang koffie te kunnen verbouwen in de bergen van Matagalpa. De koffiegroep van de Stedenband steunt dit project. Wil je dit project ook steunen? Maak dan jouw gift over op NL53 RABO 0170 2385 63 tnv Stichting Stedenband Tilburg-Matagalpa o.v.v. koffieproject. Of ga naar de website www.tilburg-matagalpa.nl en druk op de knop Doneer nu. Hartelijk dank!

Vuelta a Matagalpa

Zondagochtend 13 september, heerlijk weertje om te fietsen en dat bleek ook wel: 57 inschrijvingen op de startplek van de Vuelta a Matagalpa aan de St. Josephstraat. De tuin daar bij Rob en Bernite was in kleine plekje (coronaproof) ingedeeld en na de koffie en thee kon er worden vertrokken.

De tocht voerde de deelnemers eerst richting Oisterwijk waar er bij Kerck Hoeve kon worden gestopt voor een bakje leut met appeltaart. Er viel daar van alles te bewonderen in de tuin.

Daarna ging het via Landpark Assisië en de Loonse en Drunense Duinen naar een prachtig stukje verborgen natuurgebied waar twee enthousiaste beheerders de deelnemers trakteerden op mooie verhalen en plekje. Ook hier was weer voor een verfrissing gezorgd en voor de liefhebbers was er honing te koop.

Als organisatie moesten we de rondleiding afbreken omdat er nog een derde afstapplaats was namelijk biologische tuinderij De Wenteling. Ook hier vertelde de eigenaar op enthousiaste wijze over zijn werkzaamheden. De aandachtige luisteraars konden ook wat proeven en pompoenen scoren.

Daarna vervolgden de deelnemers de rit naar het eindpunt: de tuin bij Zomerlust alwaar er nog een heuse prijsvraag was.

Natuurlijk waren er onder de deelnemers veel vrijwilligers van de Stedenband maar er waren toch ook weer nieuwe gezichten, hopelijk hebben we deze weten te enthousiasmeren voor volgende activiteiten.

Dank ook dit jaar weer aan Rob en Bernite (startplek), Bureau Ver(?)antwoord in de persoon van Jan Vugts die de koffie en thee en chocolade beschikbaar stelde en natuurlijk de posten onderweg: Donna, Rosa en Ingrid.

Het was een geslaagde zestiende Vuelta en op naar de volgende!

Gé Mooren

foto's >>>

Vuelta a

Matagalpa

Wat een heerlijk land!

Afgelopen februari vertrok ik voor een half jaar naar Nicaragua. In Nicaragua zou ik mijn minor buitenland invullen met een stage fysiotherapie en een onderzoek binnen deze stage. Via Stedenband Tilburg-Matagalpa kwam ik met Rob Couwenberg in contact. Hij en de Stedenband regelden een stage in de publieke fysiotherapie kliniek, en ook mijn verblijf en taallessen in Matagalpa. Tijdens de eerste drie dagen werd ik rondgeleid in deze mooie stad en werd ik voorgesteld aan de stedenbandcommissie in Matagalpa. Kortom mijn begin van de mooie reis naar Nicaragua liep op roltjes, dit alles door de Stedenband!

De maanden daarop waren aan mijzelf. Ik leerde volop Spaans. In die maanden ging ik van start met mijn stage fysiotherapie. Dit bracht in eerste instantie een schok. De fysiotherapie is totaal anders dan dat ik gewend was in Nederland. Maar hoe langer ik in de kliniek verbleef, hoe groter mijn respect voor de therapeuten werd. Daarbij wisten meerdere patiënten mijn hart in korte tijd te veroveren. Naarmate mijn Spaans verbeterde, kon ik me meer mengen met de lokale bevolking. Dat was het punt waarop ik ging beseffen, wat een heerlijk land dit is. De prachtige natuur, leuke, open mensen en de sfeer op straat brachten mij dit besef.

Des te zwaarder was de keuze om vroegtijdig naar huis te gaan wegens corona. Ik vond het verschrikkelijk en denk nog altijd heel veel aan Nicaragua. De cultuur heeft mij veel geleerd en ik maak me in deze tijden van corona soms extra zorgen om Nicaragua. Maar een ding is zeker, de Stedenband zal Matagalpa altijd op de juiste manier willen helpen. En niet alleen Matagalpa zelf, ook mij hebben ze geweldig geholpen. Bedankt Stedenband, zowel in Tilburg als in Matagalpa waren jullie geweldig.

Feliz Schreurs

Feliz Schreurs

Nicaragua nu

De pandemie COVID-19 raakt ook Nicaragua in volle hevigheid al probeert de regering de ernst hiervan te bagatelliseren. In de zomer van 2020 liep het aantal besmettingen op tot 500.000, waarvan 4000 erkend met 147 overledenen. De regering Ortega tekent aan dat de meerderheid stierf aan hart- en longziekten.

poster van Comité Mano Vuelta met uitleg over hoe je handen te wassen

Economie

Om de ziekte in zekere banen te leiden, zijn er 500.000 huisbezoeken afgelegd en ontvingen de armste gezinnen voedselpakketten van de regering. Beweerd wordt dat de economie niet is ingestort en dat (als bewijs hiervan) sinds 19 september 2020 de vluchten van Avianca (een Colombiaanse luchtvaartmaatschappij) hervat zijn. Over de economie zijn de berichten tegengesteld: volgens de regering gijzelt de sandinistische vernieuwingsbeweging (MRS) -met in hun kielzog de NGO's- de ondernemers om niet met de regering samen te werken, terwijl de regering sinds 2007 juist een jaarlijkse groei van zeven procent heeft gehaald volgens de rapporten van de Wereldbank. Ondertussen staat veel ondernemers het water tot aan de lippen. Het maakt dat velen zich minder met politiek willen inlaten.

Kerk

Wel is het vermeldenswaard dat de politieke invloed van evangelische kerkgenootschappen toeneemt ten koste van de katholieke kerk. Op dit moment is de verhouding 55 staat tot 45 procent en die was ooit 90 staat tot 10 procent. De katholieke kerk is meer verbonden met de elite, terwijl de evangelische groeperingen sterker in de marginale wijken geworteld zijn.

Verkiezingen

Kijken we naar de verkiezingen van november 2021, dan zien we dat de regering de rijen strikt gesloten houdt en waarschijnlijk zal de (regerings) partij de grootste blijven. Veel zal echter afhangen van het stemgedrag van de jongeren. De oppositie in Nicaragua is sterk verdeeld en dat niet alleen betreffende maatregelen inzake de pandemie. Het resultaat van de komende verkiezingen is zeer ongewis.

Toon Oomen

gebruikte bron: Twitter-account Landelijk Beraad Stedenbanden Nederland-Nicaragua

Orkaan Iota teistert Nicaragua

Het orkaanseizoen verloopt dit jaar niet best voor Nicaragua. Was het in de eerste week van november orkaan Eta die aan land kwam, tien dagen later was het Iota. Eta veroorzaakte veel schade aan de oostkust en in het noorden van Nicaragua en later in Honduras en Guatemala, waar 140 doden te betreuren waren. Huizen en bruggen bezweken, bomen werden ontworteld en wegen werden onbegaanbaar door overstromingen en modderstromen.

Op de Atlantische Oceaan ontwikkelde de tropische storm Iota zich tussen 15 en 17 november tot een orkaan in de zwaarste categorie 5, de zwaarste ooit in november gezien. Men vreesde voor rampzalige gevolgen. Uiteindelijk 'landde' Iota als een orkaan met kracht 4 aan de noordoostkust van Nicaragua. Zeer krachtige winden en zware regen teisterden het land. De route van de orkaan ging dwars over Nicaragua en dat maakte dat ook Matagalpa in de gevarenzone lag. Maar uiteindelijk bleef Iota iets noordelijker en bovendien zwakte de wind sneller af dan verwacht. Dankzij evacuaties is veel leed voorkomen, maar toch zijn er zes doden gemeld. In alle gemeenten zijn noodcomités onder leiding van burgemeesters geactiveerd. Ook zijn vele militairen, agenten, medisch personeel en vrijwilligers ingezet. Zij hadden een goed beeld van de situatie en verleenden hulp waar nodig.

Matagalpa

De gevolgen voor Matagalpa vielen mee. De Río Grande, die dwars door de stad stroomt, is niet buiten zijn oevers getreden. De grootste problemen waren er op een enkele locatie, op het platteland en op de toegangswegen, die hier en daar versperd werden door aardverschuivingen, zo ook de weg naar Jinotega en een weg in de buurt van la Dalia.

Hoewel de gevolgen niet heel dramatisch zijn, zorgt Iota wel voor verdere economische problemen, voedseltekorten en slechte oogsten. Janett Castillo, van ons Comité Mano Vuelta, meldde ons na Eta al dat de bonenoogst (voor eigen consumptie) deels verloren was gegaan. Maar ook voor de koffieoogst (voor de export) valt nu te vrezen. Teveel vocht is niet goed voor de koffieplanten en de rijpe bessen zijn door de wind en de regen op de grond terecht gekomen en daardoor waardeloos geworden.

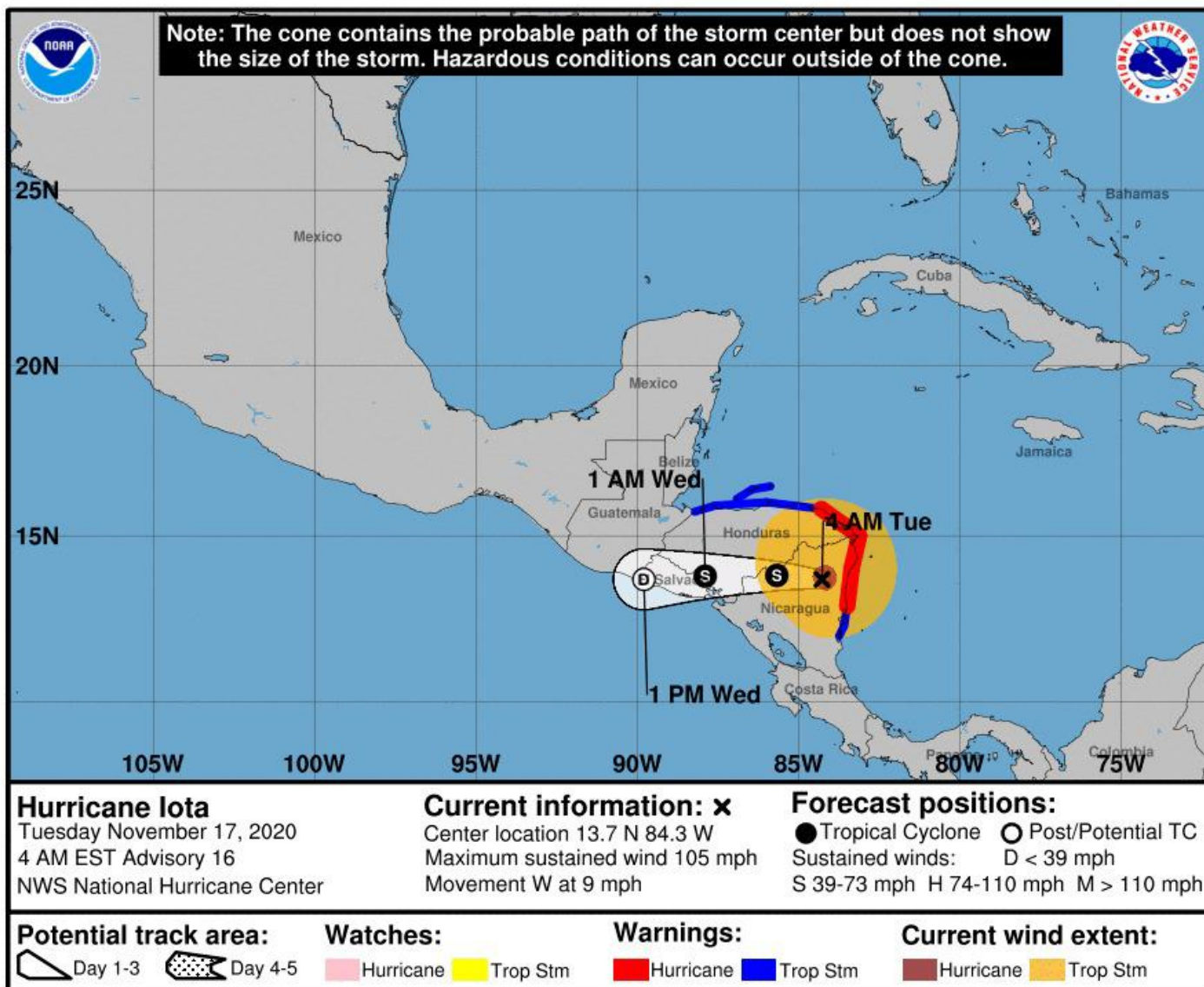
Midden-Amerika

Politieke leiders in heel Midden-Amerika roepen op om meer fondsen beschikbaar te stellen om de effecten van klimaatverandering te bestrijden. Wetenschappers hebben een verband aangetoond tussen de opwarming van de aarde en de vorming en de kracht van orkanen.

Miranda van der Klaauw

bronnen: NOS, New York Times, @StedenbandenNic (is LBSNN op twitter), Canal Yes TV

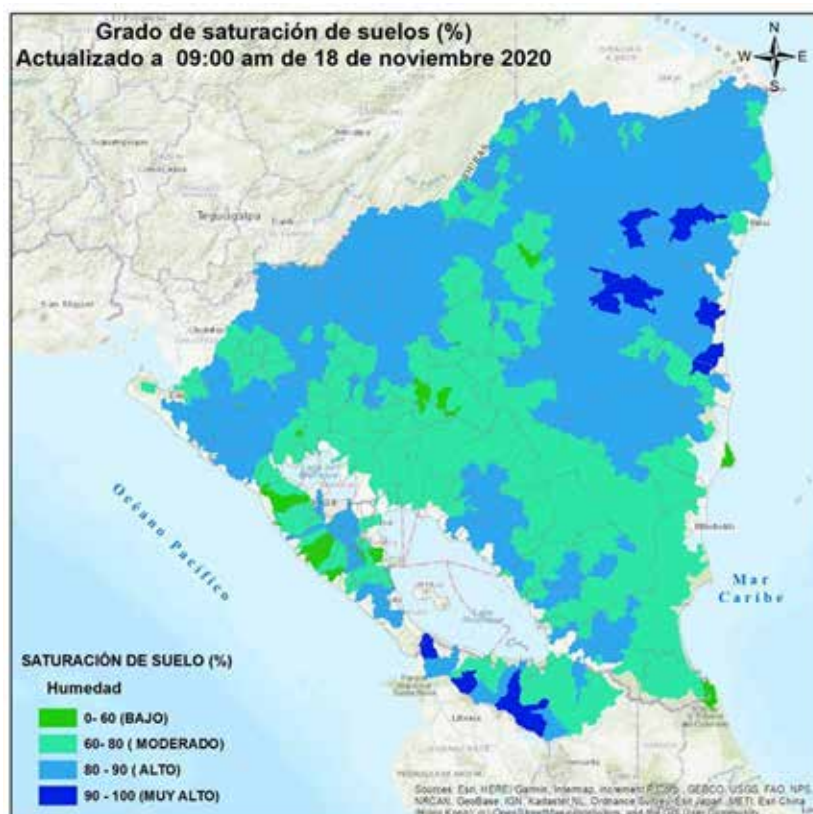

**Landelijk Beraad Stedenbanden
 Nederland-Nicaragua**
 @StedenbandenNic

19-11-20

24 uur na #lota is #Nicaragua aan de slag gegaan met opvang #slachtoffers, inventarisatie schade en allereerst herstel #communicatie en #elektriciteitskabels. #Gemeenten en #bewoners starten schoonmaken+herstel wegen, bruggen, afwateringskanalen ed Op nevenstaande kaart zijn (Donker) blauw de risicogebieden #Nicaragua voor #aardverschuivingen agv hevige regenval #lota In Penas Blancas in dept #Matagalpa zijn hierdoor 6 families getroffen. Meerdere doden zijn gevonden en naar meer mensen wordt nog gezocht. Officieel staat het dodental voorlopig op 16.

Brazilië heeft gewonnen! Even terug in de tijd

In juni 2002, drie jaar na de eerste brigade vertrok ik met Donna, Andre, Wil, Ingrid, Sandra, Meike, Joop en Theo met de tweede milieubrigade van de Stedenband naar Matagalpa. We gingen weer veel boompjes planten samen met mensen van de Movimiento Comunal en de jonge brigadistas en we hadden daarnaast een vol programma ...

Het was amper vier jaar nadat Mitch in Nicaragua had huisgehouden en de orkaan en de grote modderstromen zo'n drieduizend doden eisten en honderdduizenden mensen dakloos maakten. Het was ook het jaar van de wereldkampioenschappen voetbal die zo'n beetje gelijk met onze aanwezigheid in Matagalpa aan de andere kant van de aardbol in Japan en Zuid-Korea werden gehouden en waarin Brazilië Duitsland versloeg in de finale, dit tot grote vreugde van de Matagalpinos. Hieronder een greep uit mijn dagboekantekeningen van die periode.

donderdagochtend 20 juni

Het is zes uur en ik ben al wakker. Ik logeer voor een paar weken bij Reyna Portillo en Armando Rodriguez in de wijk Cinco de Junio in Matagalpa. Hun kleindochter Laura woont ook bij hen; ze kan alleen met haar handen praten, dat ziet er mooi uit.

Reyna brengt koffie en Laura komt vragen of ik me wil wassen. Dat wassen gebeurt in de tuin achter een plastic gordijn; daar staat een ton regenwater met een plastic emmertje erin. 'Later', zeg ik. '¿Más tarde?' Ze kijkt me verwonderd aan. Ik hoop niet dat ze van mij verwachten dat ik iedere ochtend emmertjes koud water over mijn rug gooi, brrr.

Er zit een minihagedis tussen mijn spulletjes die op mijn nachtkastje liggen. Het gaf me een rotschrik toen ik mijn lenzen wilde pakken. Er zijn veel dieren in mijn kamer. Naast de muggen -die klamboe was toch een goed idee, hij houdt niet alleen de muggen buiten mijn bed maar verstopt ook een enorme Jezus met bloedend hart die boven mijn bed hangt enigszins- zijn er veel vliegen en grote bleke mieren die helaas ook in bed rondkruipen. En dan die minihagedisjes, toch schattig!

vrijdagochtend 21 juni

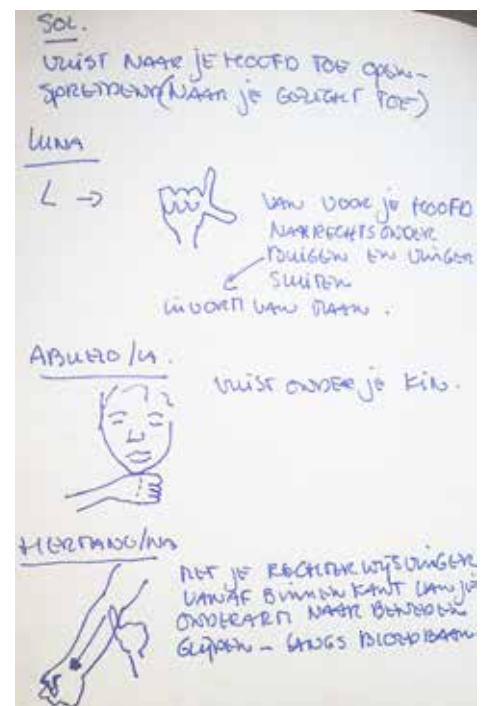
Vijf uur; alweer erg vroeg wakker. Hanengekraai. Het is nog pikdonker, zo komt mijn 'mijnwerkerslampje' toch van pas en kan ik iets lezen of schrijven in bed. Mijn hoofd is erg onrustig. Ik maak me zorgen over de groep. Er zijn allemaal kleine irritaties en het is pas de tweede dag. Als het lichter wordt zie ik dat er muggen op het muskietennet zitten. Vergeten te impregneren. Maar ze hebben pech, ik heb een tweepersoonsbed en ruimte zat hierbinnen; ik hoef niet in hun buurt te komen.

Gistermiddag zijn we met z'n allen in de Comedor Popular* gaan eten. De plek waar de *madres* nu zitten is heel wat minder mooi dan waar ze voorheen zaten. Toen we weggingen stond doña Juana stillietjes in de deuropening. Niks voor haar om niet enthousiast Tilburgers te komen begroeten. Ik ben naar haar toegelopen en zag dat ze me herkende en dat ze wel ontroerd was. Toen ik vroeg

* De Comedor Popular is een van de eerste projecten die met behulp van de Stedenband in Matagalpa gerealiseerd werd. Het eethuisje werd gebouwd om de 'moeders van helden en martelaren' -moeders die tijdens de strijd tegen Somoza of tegen de contra's een of meer kinderen verloren- te ondersteunen.

Reyna, Armando en Laura
foto's: Marian van Stiphout

brigadistas planten boompjes

hoe het met haar ging kreeg ze tranen in haar ogen. 'Pues bien, pero estoy enferma', zei ze, 'wel goed, maar ik ben ziek'. Ze zag er oud en breekbaar uit. Het deed me pijn. Ze zei dat het eethuis allemaal met ons begonnen was en op dat moment kwam er iets van de oude Juana tevoorschijn.

Deze morgen gaan we met mensen van Mano Vuelta op zoek naar de nieuwe huisjes die gebouwd worden voor mensen die hun huis verloren zijn door de orkaan Mitch. De eerste huisjes staan in de buurt, een af huisje en een half af huisje. In een wijk ver voorbij het kerkhof -we moeten twee keer dwars door de rivier- staan nog zo'n twintig nieuwe huisjes, mét oven. De ovens zijn niet van poep en zand zoals de meeste, maar van beton.

zaterdag 22 juni

Het is zeven uur in de ochtend als don Armando me komt vertellen dat Zuid-Korea gewonnen heeft van Frankrijk. Wat een verrassing!

Vandaag zouden we boompjes gaan planten bij een school. Sergio van de Movimiento Comunal zou ons met de pick-up komen ophalen om naar de kwekerij van Cecap te rijden om daar de boompjes op te halen, maar Sergio had het verkeerd begrepen, de pick-up zat al vol boompjes die eerst bij de school moesten worden afgeleverd want we passen er niet meer bij. Na ruim een uur komt Sergio opdagen. Een ander probleem: de school waar we zouden gaan planten is op slot en niemand heeft de sleutel. Alles moet dus weer terug naar Cecap en de boompjes worden weer uitgeladen. We zijn toen maar bij de kwekerij zakjes met grond gaan vullen voor de plantjes, samen met een horde *brigadistas*. Echt moe worden we niet want na anderhalf uur roept iemand '¡listo', klaar! We gaan naar binnen en iedereen wordt aan iedereen voorgesteld. Dan krijgen we allemaal een sandwich en een meloenfresco.

Als avondeten krijg ik thuis de lunch die is blijven staan omdat ik 's middags bij de kwekerij gegeten heb. Het is bouillon met stukken bot en vlees en vet en met ook wat groen en een aardappel. Ik moet een beetje kokhalzen maar eet dapper de helft op. Doña Reyna probeert me toch af en toe vlees te laten eten, hoewel ik gezegd heb dat ik vegetariër ben. Ze heeft er al vaker 'woorden' over gehad met don Armando. Hij houdt ook niet van vlees en moppert dat ze 't mensen opdringt. 'Zo is ze nu eenmaal', zegt ie als ze de kamer uit is.

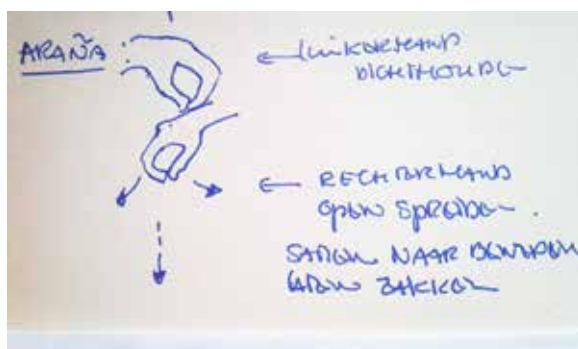
zondag 23 juni

Ik heb alweer meer beesten ontdekt op mijn kamer. Nou ja, de gevolgen van hun aanwezigheid. Het bed en de sofa op mijn kamer ligt deze ochtend vol met 'n soort zaagsel, houtpoeder. Er wordt duidelijk van de houten balkjes gegeten.

Donna en Ingrid komen op bezoek. Ik heb Laura beloofd dat ze me wat gebarentaal mag leren en Donna en Ingrid willen er graag bij zijn. Reyna is zeer vereerd met het bezoek en Laura zit te genieten. Ze leert ons woorden als boom, bloem, horloge, koffie en spin. Haar gebaren zijn mooi, ik maak er knullige tekeningetjes van.

woensdagochtend 26 juni

Het stinkt hier naar nat beton en runderbouillon. Ik probeer snel aan iets anders te denken zodat ik de neiging om over te geven kan weerstaan. Alles voelt vertraagd en dof aan en goed nadenken lukt niet. Er komen alleen maar vervormde geluiden en geuren op me af. Ik probeer gemakkelijk te >>>

gaan liggen tussen de kleffe lakentjes vol met houtzaagsel zodat ik in kan slapen. Dat lukt iedere keer maar voor een minuut of tien. Er is teveel lawaai: honden, parkieten, muziek, roepende mensen, gezang ... Vannacht werd ik verschillende keren wakker van de regen die roffelde op het golfplaten dak. Vanaf zondagmiddag lig ik in bed, ik ben al drie dagen ziek. Maandagochtend hebben don Armando en Yader, een van de *brigadistas*, me naar het ziekenhuis gebracht. Het was daar erg smerig en druk. Ik moest telkens lang wachten op een volgende ontwikkeling en tussendoor schreeuwde iemand me telkens toe dat ik zus en zoveel moest gaan betalen aan de balie. Ik was zo slap dat alles een beetje aan me voorbij ging. De dokter besloot dat ik in het ziekenhuis moest blijven. Met een schelle stem riep ze wat er allemaal mis was: mijn bloeddruk was veel te laag, ik was uitgedroogd, mijn pols was veel te snel, ik had koorts en mijn nieren werkten niet meer goed. Ik moest meteen in bed en aan het infuus. Nou, daar hoefde ik niet lang over na te denken, geen haar op mijn hoofd ... Met een tas vol medicijnen en een lege knip kon ik uiteindelijk weer met Yader en don Armando naar huis. Ingrid, Joop en Andre zijn inmiddels op ziekenbezoek geweest maar ik heb er nauwelijks iets van gemerkt. Vandaag kan ik voor het eerst weer even op mijn benen staan.

donderdag 27 juni

Ik voel me een stuk beter. Het weer vandaag is pet, de lucht is grijs en het regent en miezert de hele tijd. Op de hellingen hangt de mist. We maken een lange tocht achterop de pick-up. De modder in La Coruña, waar we een boomkwekerijtje op aan het zetten zijn, is zo vet dat je 'stelten' onder je schoenen krijgt. Midden in de nacht word ik wakker van een hels kabaal. Doña Reyna ligt te snurken. Het hele huisje dreunt. Voor de rest houdt de hele wereld zich stil.

zaterdag 29 juni

Om zeven uur sta ik op. Joop komt langs. Hij moppert over de drukte in zijn huis. Er zijn familieleden uit Honduras op bezoek en al het water is op. We nemen een taxi naar Cecap. Bij de Mercado del Norte is een enorme opstopping. Theo zit in een taxi voor ons, zien we. Met de pick-up gaan we vanuit de kwekerij verder naar de plantplaats. De grond is hard en er zitten veel stenen in. Eerst zijn we alleen met Nederlanders aan het werk, dan komen er meer schoppen en *barras* (een soort ijzeren staven om de grond mee los te woelen) en ook de *brigadistas* en Nicaraguaanse jongeren en kinderen. Het gaat steeds harder regenen. We worden nat en vies. Tegen half een zijn we klaar. We krijgen allemaal weer een sandwich en een fresco.

De rest van de groep Nederlanders gaat vandaag naar León. Ik ga ze uitzwaaien bij de Mercado del Sur. Ik blijf in Matagalpa, ik wil dit weekend graag de familie opzoeken waar ik in '84 logeerde toen ik met de bouwploeg in Nicaragua was en ook wat andere families die ik daar ken.

zondagochtend 30 juni, heel erg vroeg

Ik lig al even wakker en probeer weer in slaap te komen als plotseling een luid gejuich losbarst in een van de huisjes verderop. 1-0 voor Brazilië, schat ik. Ik doezel in maar niet veel later hoor ik weer gejuich, 2-0? Ik sta op. Don Armando komt thuis. Hij lacht. 'Brazilië heeft gewonnen', zegt ie.

Hij is bij een van de burens voetballen gaan kijken omdat de tv hier in huis bijna alleen maar sneeuw

Ik ga de groep uitzwaaien bij de Mercado del Norte
foto's: Andre Dröge

opzetten van een boomkwekerijtje in La Coruña

“We willen helemaal geen fresco en eigenlijk ook geen tortilla, maar wat kunnen we doen? We krijgen plotseling de slappe lach en gelukkig lacht de vrouw hard mee. Ik eet mijn tortilla braaf op.”

laat zien. Als doña Reyna en Laura 's avonds op hun slippers het huis uit gaan, weet ik dat ze bij een vriendin een soap gaan kijken.

maandag 1 juli

Walter Mendoza is erg veranderd. Het is er helemaal volgebouwd. Het schooltje dat we bouwden staat er nog, maar ziet er nogal verouderd uit. In eerste instantie kon ik het huisje van mijn familie niet vinden in al die drukte. De sfeer in de straatjes was verontrustend. Mensen keken naar me en fluisterden, sommigen riepen wat in steenkolenengels. Ik vroeg een man of hij weet waar de familie Fausto Zeledón woont. 'Más abajo', meer naar beneden. Ik herkende het huisje en toch weer niet. Ze hebben het uitgebreid, een stuk eraan gebouwd. Fausto kwam naar de deur en omhelsde me. Zijn vrouw Rosa was werken, die zag ik later nog. Het weerzien was erg emotioneel en ook een beetje triest. Dochter Floriselda, die inmiddels getrouwd is en twee kinderen heeft, liet foto's zien van haar nieuwe huis. Mooi, maar wel jammer dat de mooie rode vloer diepe scheuren vertoont als gevolg van Mitch. Ze vertelde over hun angst destijds voor de regen, het water. 'Als het hard regent zijn veel mensen weer bang.'

Vandaag zouden Ingrid en ik een symposium over koffie bijwonen op de universiteit maar dat was uitgesteld. In plaats daarvan hebben we met de rest van de groep het gewone programma gevolgd. We krijgen uitleg over het Proyecto Cuencas Matagalpa, een groot project dat enkele jaren terug is gestart om de problemen met de waterhuishouding en de waterafvoer te verbeteren. Daarna gaan we naar de aanleg van een kanaal en naar een waterzuiveringsinstallatie.

woensdag 3 juli

Vandaag gaan we met de hele groep de *campo* in naar El Guinea om mensen te helpen cocinas mejoradas te bouwen (zie kader). Het is meer dan anderhalf uur rijden. De weg is erg slecht en steil, we worden helemaal door elkaar geschud. Als we aankomen blijkt alles slecht voorbereid. Donna, Wil en ik gaan in een huisje meehelpen, maar we mogen niets doen, alleen maar toekijken. Van de vrouw die hier woont krijgen we een banaan, hij is groot en zoet, hij is heerlijk. Dan worden we meegenomen naar een ander huisje. We denken dat we hier wat te doen krijgen, maar nee, we moeten binnen op een bankje gaan zitten. Het huisje ligt vol geelgroene, eivormige vruchten, *maracuyas*. Twee mannen laden zakken vol met de vruchten. Ze tellen; in sommige zakken gaan 250 vruchten in andere vierhonderd. Als ze klaar zijn pakken de mannen de zware zakken op hun rug en lopen het slibberige paadje naar beneden af. We besluiten hier weg te gaan op zoek naar de anderen om te kijken of we daar kunnen helpen. Eerst gaan we terug naar het eerste huisje om onze rugzakken op te halen. Als we de vrouw zeggen dat we door willen lopen, geeft ze ons een grote tortilla met een homp kaas erop en een maisfresco. Ze zet ons twee op een klein houten bankje. We willen helemaal geen fresco en eigenlijk ook geen tortilla, maar wat kunnen we doen? We krijgen plotseling de slappe lach en gelukkig lacht de vrouw hard mee. Ik eet mijn tortilla braaf op.

Vanavond gaan we met de burgemeester uit eten, eigenlijk heb ik daar helemaal geen zin in. Terug uit El Guinea laat ik in het park toch maar mijn schoenen poetsen.

wordt vervolgd

Marian van Stiphout

Cocinas mejoradas

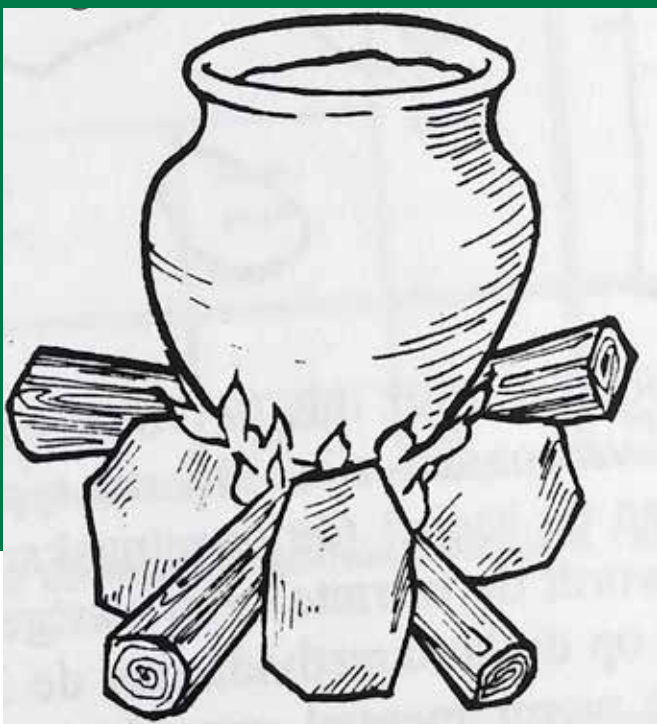
Vroeger kookten veel mensen in Nicaragua op een open vuur, waarbij een pan rustte op drie grote stenen of twee rijen *bloques*. Voor de bonen -die heel lang moeten koken, in grote hoeveelheden- wordt dit nog steeds wel gedaan, vooral in ruraal gebied. Als er geen elektriciteit of andere brandstof voorhanden is, is een *cocina mejorada* (verbeterde houtkachel) een uitkomst. Het bespaart hout en door de rookafvoer is het beter voor de gezondheid. Alles staat of valt bij een goed gebruik van de kachel.

Afhankelijk van de beschikbare materialen zijn er in de afgelopen decennia in Nicaragua en in andere landen verschillende modellen uitgezet die de mensen zelf kunnen maken en dus ook kunnen repareren. Eén van die modellen bestaat uit een mengsel van klei, zand en paardenpoep in de verhouding 5:2:3. Deze kachel houdt de warmte vast en scheurt niet, wat cement wel doet. Alleen de schoorsteenpijp is van cement en dus prijzig. Andere cocinas zijn opgebouwd uit meerdere losse onderdelen, waaronder een harde kookplaat. De meesten houtkachels hebben twee pitten. De pitten zijn niet meer dan gaten!

bron: Si no hay leña, no hay comida, Hout, I.J.A. van den, H.R.M. Fitters (1994)

De foto's hierbij zijn van het maakproces van het eerste type van de traditionele methode verbeterde kachels, San Carlos (Río San Juan), 1996

traditionele methode op open vuur

eindresultaat lorena-kachel

1.

zeven van de grond

2.

mengen van de grondstoffen

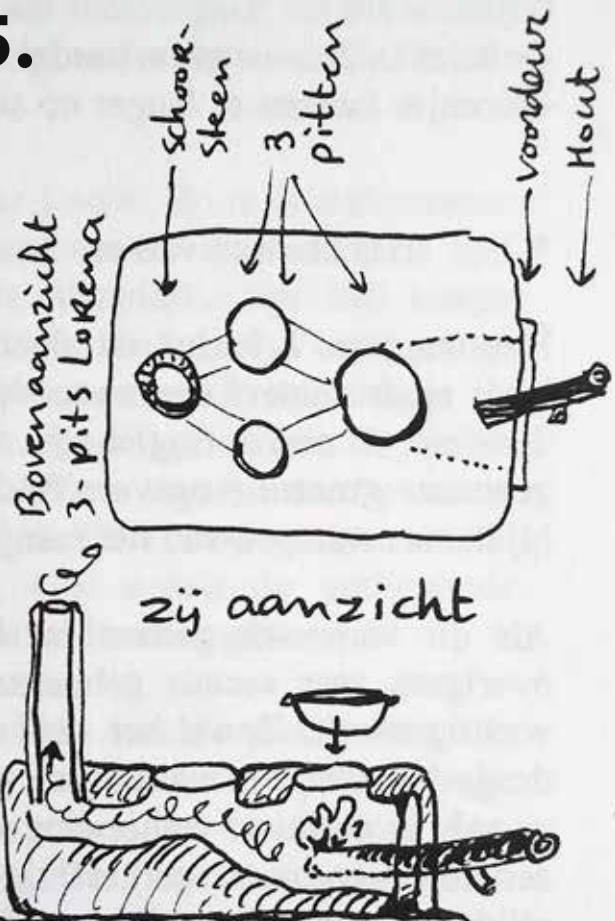

3.

uitgraven van de gaten

schets lorena-kachel

5.

Programma Estación Biológica Aqualí

In tijden van vooral slecht nieuws uit Nicaragua komen uit de crisis ook nieuwe uitdagingen en positieve dingen.

Met de Estación Biológica Aqualí, een project van het reisbureau Matagalpa Tours, zijn mijn collega's sinds augustus een intensieve cursus gestart om gemotiveerde jongeren uit Matagalpa in achttien maanden goed Engels te leren. Dit wordt toegepast door middel van diverse onderwerpen in relatie tot ecologische landbouw, natuur en milieu en hoe jongeren het voortouw kunnen nemen hun omgeving duurzamer te maken.

foto's: Maria Esperanza Medina

Ze zijn inmiddels drie maanden verder en de resultaten zijn erg positief. De cursus heeft een goede afwisseling van theorie- en praktijkles waar de locatie van de boerderij en het natuurreservaat van Aqualí -aan de rand van de stad en het Cerro Apante reservaat- zich uitstekend voor leent. Er is veel ruimte waardoor ook in tijden van COVID-19 de lessen met de juiste maatregelen kunnen worden gehouden. De cursus wordt in zijn geheel gefinancierd door mensen uit verschillende landen die met veertig dollar per maand direct één van de studenten sponsoren en zo ook direct contact kunnen onderhouden over de voortgang via internet.

De cursus, die bestaat uit veertien eenheden en in totaal achttien maanden beslaat, wordt geleid door Ernesto Ocampo, een natuurgids met meer dan elf jaar ervaring. Hij is expert op het gebied van toerisme en natuurbescherming, leraar Engels, vertaler van beroep en coördinator van het educatieprogramma van het Estación Biológica Aqualí.

Ernesto: 'In de eerste leseenheden wordt Engels onderwezen op basisniveau en als gewone omgangstaal. Vanaf de derde eenheid beginnen thema's zichtbaar te worden als: hoe wordt ik een natuurkenner. Deze thema's zijn gefocust op de natuur, inzicht in de natuurlijke omgeving, biologische landbouw en duurzaamheid. Aan het slot van iedere eenheid is een workshop gepland of BOA (Building our Abilities of in Nederlands: 'bouw aan je vaardigheden') die wordt geleid door experts op de verschillende gebieden in kwestie.'

De studenten doen ook fysiek werk op het domein en in het bos onder leiding van Mirna Palma en María Esperanza Medina, beiden deskundigen op het gebied van toerisme. Het werk bestaat eruit de deelnemers ertoe te brengen om uit hun comfortzone te komen en meer vaardigheden te ontwikkelen.

Wat is de motivatie van de deelnemers aan de cursus?

Ernesto: 'De voornaamste motivatie van de studenten is uiteindelijk tweetalige natuur- en milieuleiders te worden en vaardigheden te ontwikkelen die van groot nut zullen zijn in hun persoonlijke beroepsleven.'

Zij voelen zich aangetrokken door de combinatie van les in het klaslokaal en werk en praktijk in de natuur.'

Hoe is de relatie van de studenten met een beurs met de schenkers daarvan? Hebben sommigen contact met elkaar? Wat vinden de studenten met een beurs hiervan?

'Iedere student heeft een persoon (in verschillende landen) die hem of haar steunt met de beurs. Het Biologisch Centrum Aqualí heeft als verantwoordelijkheid iedere drie maanden verslag uit te brengen over de uitgaven en over de vorderingen van de studenten. Tegelijkertijd – tenminste als de donateur dat wenst – kunnen ze met de studenten contact opnemen om elkaar leren kennen en ervaringen uitwisselen. Tot nu toe heeft de meerderheid van de studenten al kennis gemaakt met de persoon die hun deelname aan het project mogelijk heeft gemaakt. De studenten zien de kennismaking met andere wereldburgers als extra aansporing, want zij brengen hun Engels in praktijk en maken kennis met nieuwe vrienden.'

Hoe is het jullie vergaan bij de organisatie van de cursus tijdens de COVID-19-periode? Kunnen jullie de activiteiten uitvoeren zoals gepland?

'Het programma "Milieuleiders, vaardigheden en kennis" bestaat uit 26 actieve deelnemers, verdeeld over twee groepen: The Long Tailed Manakins en The Violet Sabrewings. Elke groep telt dertien personen en de lessen worden twee keer per week gegeven in een grote zaal en één keer per week in een ruimte in de open lucht. Wij handhaven altijd de protocollen om besmettingen te vermijden en gaan nog steeds door met de activiteiten. Tot nu toe gaat alles goed en de studenten zijn gezond.'

Is het mogelijk om vrijwilligerswerk te doen in Aqualí? Bij welk soort activiteiten?

Ernesto: 'Bij Aqualí zijn alle mensen welkom en delen we graag onze kennis en ervaringen. Vrijwilligerswerk is mogelijk: op het terrein gebeuren veel fysieke activiteiten, die gedaan kunnen worden in het bos, bij de aanleg van paden, bescherming van de omgeving en onderzoek.'

Welk beroepsperspectief hebben de deelnemers als ze de cursus afgemaakt hebben (zowel buiten als binnen Aqualí)?

'De studenten zullen, afgezien van het feit dat ze tweetalig zijn, in staat zijn tot:

- werken met thema's op het gebied van onderzoek en het verzamelen van gegevens voor wetenschapsdoeleinden;
- ze kunnen werk doen als natuurgids;
- ze kunnen professionele vertalingen leveren van Engels naar Spaans en omgekeerd;
- zij kunnen productiewerk verrichten op ecologische landbouwbedrijven;
- meehelpen om ontwikkelingsprojecten binnen gemeenschappen uit te voeren;
- zij zullen met de nieuwe kennis makkelijker een eigen onderneming op kunnen zetten;
- leraarschap Engels;
- ze kunnen hun weg vervolgen als natuurbeschermer en om zich te specialiseren.'

Welke andere cursussen en activiteiten hopen ze te organiseren bij de EBA in de toekomst?

'Dit is een pilot: wij zijn alle mogelijke informatie aan het verzamelen om het project te verbeteren en er een betere versie van te maken.

Andere thema's om te ontwikkelen, zijn: duurzaam ondernemerschap; het ontwikkelen van vaardigheden bij het werken met bamboe; duurzame landbouw; bijen houden, urbane moestuinen en in de toekomst een vast programma voor de opleiding van professionele natuurgidsen, met alle hoop dat straks het toerisme weer op gang komt in Nicaragua'

Welke steun hebben jullie nodig als organisatie?

Ernesto: 'Deze vraag is best lastig, omdat wij telkens de eindjes aan elkaar moeten knopen op economisch vlak. Wij zoeken mensen om wetenschappelijke studies te kunnen uitvoeren en speciale trainingen te verzorgen, materialen om veldwerk te kunnen doen met de studenten en de kinderen uit een nabij gelegen wijk die elke zaterdag bij Aqualí activiteiten komen doen, maar ook verrekijkers voor vogeltellingen en outdoor uitrusting voor de trainingen.'

Arjen Roersma

vertaling: **Pieter Jong**

DRONKEN SOEP

Een Nicaraguaans nagerecht voor de feestdagen

Sopa borracha is een traditioneel Midden-Amerikaans toetje dat tijdens de kerstperiode wordt gegeten. Het is ook in Nicaragua een populair feestelijk nagerecht dat tussen 24 en 31 december wordt geserveerd. De *sopa borracha* giet je traditioneel over *marquesote* (een soort zoet brood of cake gemaakt van maismeel, eieren, suiker en citroenzeste) heen.

om het te maken heb je nodig:

- een zoet brood of flinke eiercake (ongeveer een kilo)
- 3 koppen suiker
- 4 koppen water
- 2 kaneelstokjes
- 1 citroen
- 1 kop rozijnen
- 2 koppen gedroogde pruimen (zonder pit)
- 1 kop rum

Maak een siroop van 4 koppen water, 3 koppen suiker, 2 kaneelstokjes, een theelepel citroen en wat citroenschil. Laat alles daartoe zachtjes koken tot de siroop iets dikker begint te worden. Voeg dan een kop rozijnen en 2 koppen gedroogde pruimen toe. Laat verder zachtjes koken tot de vruchten zacht zijn. Voeg de rum toe. Laat afkoelen en haal de citroenschil en de kaneelstokjes eruit. Breek het zoete brood of de cake in brokken, leg ze in een glas of kommetje en giet de siroop met de vruchten eroverheen.

Decemberactie

Speel mee met de VriendenLoterij en steun de Stedenband!

Ben je op zoek naar een originele manier om de Stedenband te steunen, overweeg dan om mee te spelen met de VriendenLoterij voor 14,25 euro per lot. Voor dat bedrag maak je wekelijks kans op een prijs. Bijna de helft van de lotprijs komt ten goede aan onze stichting en ondertussen maak jij kans op leuke prijzen.

Roos speelt al jaren mee met de VriendenLoterij en is enthousiast over het concept: 'Het voordeel van meespelen is dat je de Stedenband heel makkelijk kunt steunen. Bovendien mag ik regelmatig een prijs uitzoeken op de website of ik krijg kleine pakjes in de bus met leuke prijzen.'

Meld je aan voor 5 januari!

Lijkt het je leuk en win je graag? Stuur dan een mailtje met je naam en telefoonnummer naar stedenband@tilburg-matagalpa.nl Wij nemen dan contact met je op. Alle mensen die zich hebben gemeld voor deelname worden op 5 januari 's avonds gebeld om nadere afspraken te maken en het lot te activeren.

Maak ons werk mogelijk!

Onze samenwerking met de VriendenLoterij bestaat al jaren en de opbrengsten die wij daaruit ontvangen zijn een broodnodige aanvulling op de dalende subsidie-inkomsten. De bijdragen stellen ons in staat om te blijven werken vanuit een klein kantoor, actiematerialen te ontwikkelen, vrijwilligers in te zetten en onze partnerorganisatie in Matagalpa te ondersteunen.

Hoe meer mensen meespelen voor onze stichting, hoe beter wij ons werk kunnen doen. Als wij met deze decemberactie veel nieuwe loten verkopen, maken we bovendien kans op extra geldbedragen voor de Stedenband. Hoe mooi is dat? Dus: doe eens gek en speel (een tijdje) mee. De trekkingen zijn maandelijks, maar je kunt op elk gewenst moment je deelname weer beëindigen.

Miranda

vrijwilligers Gé Mooren en Frans Couwenberg tijdens de Vuelta a Matagalpa
foto: Mariët Bastiaanse